

ODMĚNA PRO „VĚRNÉ“

ANOTACE:

Aktivita vede k pochopení oficiální komunistické rétoriky při procesu se spolupachateli „protistátního spikleneckého centra“. Žáci jsou po absolvování aktivity schopni pojmenovat prvky komunistické propagandy a reflektovat situaci vykonstruovaných procesů s „věrnými“ členy komunistické strany.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV a GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV a GV: OSV, VDO (ZŠ), VMEGS

OV: OVDS

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

ZV a GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

DOPORUČENÝ VĚK: **13+**

CÍLE:

Žáci:

- si uvědomují komunistickou rétoriku soudního aparátu;
- dokážou pojmenovat absurdní motivy ve vykonstruovaných procesech.

DĚLKA: **55 min.** (včetně projekce filmu)

POMŮCKY:

- **PRACOVNÍ LIST** pro každého žáka
- **MATERIÁL** pro každého žáka
- tabule nebo flipchart
- psací potřeby

POSTUP:

1. Před projekcí filmu rozdáme žákům **PRACOVNÍ LIST** a **MATERIÁL**, titulní článek z Rudého práva z 28. 11. 1952 – Rozsudek nad vedením protistátního spikleneckého centra v čele s R. Slánským.
2. V krátkosti představíme žákům osobnost Bedřicha Reicina a sdělíme jim, že následující film bude pojednávat o jeho působení v armádě, zejména po roce 1948.
3. Vyzveme žáky, aby vypsali informace z článku o Bedřichu Reicinovi, o jeho osobě a jeho činnosti do pracovního listu. Společně s žáky práci vyhodnotíme a hlavní body zapíšeme na tabuli.
4. Poté krátce diskutujeme nad pojmy „vykonstruovaný proces“ a „boj s vnitřním nepřitelem“.
5. Následuje **projekce filmu**.

6. Žáci si poté zapíšou v bodech informace o skutečných činech Bedřicha Reicina v armádě do pracovního listu. Společně hlavní body opět vyhodnotíme a zapíšeme na tabuli.

REFLEXE:

Probíhá formou diskuse nad paradoxním osudem Bedřicha Reicina a celkově nad absurdním fungováním komunistického režimu, který „po zásluze potrestal své nevěrnější“.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Aktivitu jsem vyzkoušela v 9. ročníku. Žáci již měli určité zkušenosti s tematikou 50. let, nicméně prostředím armády a proces s komunistickým představitelem jim umožnil dozvědět se zase něco více. S dobovým článkem Rudého práva pracovali bez obtíží. Na hlavních bodech se shodli – obviněn z ohrožení republiky, velezrady, vyzrazení státního tajemství, vojenské zrady, vyzvědačství atd. Pro vysvětlení pojmu vykonstruovaný proces doporučuji prezentaci na portálu www.moderni-dejiny.cz pod názvem Politické procesy jako divadlo (žáci s ní byli seznámeni již v předchozích hodinách věnovaných přípravě na Příběhy bezpráví, nyní jsem ji pouze připomněla). Během filmu si žáci dělali poznámky, musela jsem je vést k tomu, aby se zaměřili na odpověď na požadovanou otázku v pravé části pracovního listu a ostatní údaje brali pouze jako rozšiřující. V řešení se objevilo – náměstek ministra, organizoval akci LUX – čistky v armádě, informátor moskevského vedení, šéf zpravodajství, z armády vyhodil přes tři tisíce osob aj. V reflexi žáci uvedli, že období komunismu bylo obdobím, kdy nebylo možné nikomu věřit, a že osud i život člověka často závisel na rozhodnutí někoho dalšího, momentální politické situaci, která se mohla během chvíle naprosto změnit. Práci s dobovým historickým pramenem, jeho porovnání s filmovým materiálem, tedy hodnocení s odstupem času a na základě historických faktů považuji za velmi přínosnou.

Jitka Rutschová, ZŠ Maleč

UKÁZKA REALIZACE:

Ukázka prací žáků ZŠ Maleč

Co říká KSČ v článku v roce 1952 o Reicinovi?

- ohrozil samostatnost republiky
- byl obviněn z trestného činu velezrady
- vyprovodil cizí moci státní tajemství
- na 2. sv. v. opatroval nepříteli prospěch
- obviněn trestný čin vojenské zrady
- odsouzen ke trestu smrti
- byl spjatý se Glinským, Geminderem, Frijkou, Clementisem, Londonem, Klajdi, Löblem, Margoliusem, Klingem, Simonem, Fiselem a Frátem
- ohrozil zájmy obrany státu
- trestný čin vyvražďování

Jak pro KSČ Reicin pracoval skutečně?

- náměstek ministra
 - zorganizoval akci Lux / šifra
 - placený funkcionář KSČ
 - hlavní informátor moskevského vedení KSČ
 - šéf obranného zpravodajství
 - státní kapitán, major, plukovník, generál
- [workshop]

Co říká KSČ v článku v roce 1952 o Reicinovi?

- ZNEUŽIL BRANĚ MOCI
- SPOLČIL SE S JINÝMI OSOBAMI
- MĚL V ÚMYSLU VYZRADIT STÁTNÍ TAJEMSTVÍ
- TAJEMSTVÍ CIZÍ MOCI ÚMYSLNĚ VYZRADILI
- ÚČELEM BYLO VYZVÍDAT STÁTNÍ TAJEMSTVÍ
- OPATROVAL ZA DRUHÉ VÁČKY NEPŘÍTELI PROSPĚCH
- TRESTNÝ ČIN VELEZRADY
- OHROZIL SAMOSTATNÝ STÁT
- TREST VOJENSKÉ ZRADY

Jak pro KSČ Reicin pracoval skutečně?

- ZORGANIZOVAN AKCI LUX
- LIKVIDOVAL LIDI (KOHOKOLIV)
- BYL HLAVNÍM INFORMÁTOREM KSČ
- VE DOLCI OBRANNÉHO ZPRAVODAJSTVÍ
- PLACENÝ FUNKCIONÁŘ KSČ

ODMĚNA PRO VĚRNÉ

**Co říká KSČ v článku
v roce 1952 o Reicinovi?**

**Jak pro KSČ Reicin
pracoval skutečně?**

Rozsudek nad vedením protistátního spikleneckého centra v čele s R. Slánským

PRAHA 27. listopadu (ČTK) – Krátce před 10. hodinou dopolední vyhlásil předseda senátu Státního soudu dr. J. Novák rozsudek nad vedením protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským:

Jméno republiky!

Státní soud v Praze projednal v hlavním líčení, konaném ve dnech 20.–27. listopadu 1952, trestní věc proti vedení protistátního spikleneckého centra. Rudolfa Slánského a u a spol., pro trestné činy velezrady, vyzvědačství, sabotáže a vojenské zrady.

Po podrobném odůvodnění trestné činnosti obviněných na základě výsledků hlavního líčení uznal soud

takto:

Rudolf SLÁNSKÝ, nar. v r. 1901, bývalý generální tajemník KSC, před zatčením náměstek předsedy vlády republiky Československé, bytem Praha-Bubeneč, Korunovační č. 35,

Bedřich GEMINDER, nar. 19. 11. 1901, bývalý vedoucí mezinárodního oddělení sekretariátu ÚV KSC, bytem Praha-Bubeneč, Pětidomí č. 4,

Ludvík FREJKA, nar. 15. 1. 1904, bývalý přednosta národohospodářského odboru kanceláře presidenta republiky Československé, bytem Praha-Bubeneč, Na Píjávě č. 16,

Josef FRANK, nar. 15. 2. 1909, bývalý zástupce generálního tajemníka KSC, bytem Praha VII, Veletržní 29,

Vladimír CLEMENTIS, nar. 20. 9. 1902, bývalý ministr zahraničních věcí, bytem Praha IV, Na Valech č. 16,

Bedřich REICIN, nar. 29. 9. 1911, bývalý náměstek ministra národní obrany, bytem Praha-Bubeneč, V sadech č. 1,

Karel SVÁB, nar. 13. 5. 1904, bývalý náměstek ministra národní bezpečnosti, bytem Praha-Střešovice, Pod hřadbami č. 3,

Artur LONDON, nar. 1. 2. 1915, bývalý náměstek ministra zahraničních věcí, bytem v Praze XVIII, Lomená ulice č. 43,

Vavro HAJDŮ, nar. 8. 8. 1913, bývalý náměstek ministra zahraničních věcí, bytem Praha XIX, Na Pískách č. 19,

Evžen LÖBL, nar. 14. 5. 1907, bývalý náměstek ministra zahraničního obchodu, bytem Praha VII, Pětidomí č. 5,

Rudolf MARGOLIUS, nar. 31. 8. 1913, bývalý náměstek ministra zahraničního obchodu, bytem Praha,

Otto FISCHL, nar. 17. 8. 1902, bývalý náměstek ministra financí, bytem Praha II, Trojanova 7,

Otto SLING, nar. 24. 8. 1912, bývalý vedoucí tajemník KV KSC v Brně, bytem Brno, Elášova č. 39,

André SIMONE, nar. 27. 5. 1895, bývalý redaktor »Rudého práva«, bytem Praha IV, Pevnostní č. 22,

jsou vinni,

že po délce trvající dobu až do svého zatčení, jednak v Praze, jednak i na jiných místech

I. všichni se společili postupně jednak navzájem, jednak s dalšími osobami k pokusu zničit samostatnost republiky a lidové demokratické státní zřízení, které je zaručeno státní ústavou. Při čemž toto zřízení značnou měrou ohrozili a SLÁNSKÝ, REICIN a SLING k tomuto činu zneužili branné moci.

II. SLÁNSKÝ, GEMINDER, FREJKA, CLEMENTIS, REICIN, LONDON, HAJDŮ, LÖBL, MARGOLIUS, SLING a SIMONE, jednak se postupně společili navzájem i osobami jinými, jednak vešli ve styk s cizí mocí nebo cizími činiteli v úmyslu vyzradit státní tajemství a úmyslně státní tajemství cizí mocí vyzradili, při čemž se toho činu dopustili, ač povinnost uchoovávat státní tajemství jim byla výslovně uložena, nebo dána již jejich postavením, jejich činy se týkaly státních tajemství zvláště důležitých a dopustili se jich způsobem zvláště nebezpečným, ve značném rozsahu a po delší dobu, při čemž Frejka, Clementis, Reicin, Hajdů, Sling a Simone se tohoto činu dopustili jako členové organizace, jejímž účelem je vyzvídat státní tajemství,

III. SLÁNSKÝ, FREJKA, FRANK, LÖBL, MARGOLIUS a FISCHL neplnili a porušili povinnost svého povolání v úmyslu mařit a ztěžovat provádění jednotného hospodářského plánu a způsobit vážnou poruchu v činnosti úřadů, veřejných organizací a podniků, při čemž jako členové společnosti a podniků, jimž bylo provádění jednotného hospodářského plánu zřízeno ve zvláště důležitých úsecích a jimž byla v činnosti úřadů skutečně způsobena vážná porucha a ohrozili tak značnou měrou zájmy obrany vlasti,

IV. SLÁNSKÝ, FRANK a REICIN opatřovali za druhé světové války nepříteli prospěch za okolností zvláště přítěžujících,

čimž spáchali

ad I. všichni obvinění trestný čin velezrady, a to LÖBL vzhledem k § 12 tr. z., podle § 1, odst. 1. písm. a), c), odst. 2. odst. 3. písm. e) z. č. 231/48 Sb.,

ostatní podle § 78 odst. 1 písm. a), c), odst. 2 písm. a), b), odst. 3 písm. b) tr. z., Slánský, Reicin a Sling mimo to též podle odst. 3. písm. d) cit. zák. ust.,

ad II. SLÁNSKÝ, GEMINDER, LÖBL, CLEMENTIS, REICIN, FREJKA, MARGOLIUS, LONDON, HAJDŮ, SLING a SIMONE trestný čin vyzvědačství, a to:

LÖBL vzhledem k § 12 tr. z., § 5 odst. 1, odst. 2 písm. b), c), d), e) z. č. 231/48 Sb.,

ostatní podle § 86 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), odst. 3 písm. b), d), e) tr. z.,

Clementis, Reicin, Frejka, Hajdů, Sling a Simone mimo to též podle odst. 3 písm. c) cit. zák. ust.,

ad III. SLÁNSKÝ, FRANK, FREJKA, LÖBL, MARGOLIUS a FISCHL trestný čin sabotáže, a to:

Löbl vzhledem k § 12 tr. z., podle § 36 odst. 1. odst. 2 písm. b), c) zák. č. 231/48 Sb.,

ostatní podle § 85 odst. 1. písm. a), b), odst. 2. písm. a), b), c), odst. 3 písm. a) tr. z.,

ad IV. SLÁNSKÝ, FRANK a REICIN trestný čin vojenské zrady podle § 6, odst. 1 zák. č. 50/23 Sb.,

a odsuzují se

I. obvinění RUDOLF SLÁNSKÝ, BEDŘICH GEMINDER, LUDVÍK FREJKA, JOSEF FRANK, VLADIMÍR CLEMENTIS, BEDŘICH REICIN, KAREL SVÁB, RUDOLF MARGOLIUS, OTTO FISCHL, OTTO SLING a ANDRÉ SIMONE podle § 78, odst. 3 tr. z., u všech, kromě Karla Svába se zřetelem na ust. § 22, odst. 1 tr. z.,

k trestu smrti

II. obvinění ARTUR LONDON a VAVRO HAJDŮ podle § 78, odst. 3 tr. z. se zřetelem na ust. § 22, odst. 1 tr. z.

EVŽEN LÖBL podle § 1, odst. 3 zák. č. 231/48 Sb. se zřetelem na ust. § 34 tr. z. z r. 1952, u všech s pouhým ust. § 29, ods. 2 tr. z.,

u Evžena Löbla se zřetelem na ust. § 12 tr. z.

k trestu odnětí svobody na doživotí,

U všech obviněných vyslovuje se ztráta státního občanství, a to podle § 42 tr. z. a § 78, odst. 4 tr. z., u Evžena Löbla pak podle § 53 zák. č. 231/48 Sb.

Podle paragrafu 23 trestního zákona započítává se obviněným Arturu Londonovi, Vavro Hajdů a Evženu Löblovi do trestu odnětí svobody doba, kterou pro shora uvedené trestné činy strávili ve vazbě, a to u: Artura Londona ode dne 29. ledna 1951 od 13 hodin 30 minut, Vavro Hajdů ode dne 2. dubna 1951 od 24 hodin, Evžena Löbla ode dne 24. listopadu 1949 od 22 hodin.

Trest smrti vyřčený u obviněných Slánského, Gemindera, Frejky, Franka, Clementise, Reicina, Svába, Margoliusa, Fischla, Slinga a Simoneho jest odůvodněn hloubkou jejich zrady, spáchané na důvěře pracujícího lidu, velkým rozsahem, zákeřností a podlostí a rovněž mimořádnou nebezpečností trestných činů pro naši společnost, budující socialismus, i pro všechny mimu-milovné národy, bojující za světový mír a demokracii.

Proti těmto skutečnostem které soud pokládá za přítěžující okolnosti, jest u jme-

novaných obviněných pouze doznání jako okolnost polehčující. Proto soud nepoužil u těchto obviněných ustanovení paragrafu 29, odstavce 2 trestního zákona, neshledav pro to žádných důvodů, neboť jde o takové nepřátelské pracovního lidu, které jest nutno zneškodnit odstraněním z lidské společnosti.

Naproti tomu u obviněných Artura Londona, Vavro Hajdů a Evžena Löbla soud použil ustanovení paragrafu 29, odstavce 2 trestního zákona z těchto důvodů:

Ačkoliv nebezpečnost trestných činů obviněných Artura Londona a Vavro Hajdů pro společnost jest velmi značná, nelze nepřihlížeti k tomu, že ve vedení protistátního spikleneckého centra neměli řídicí funkci, i když byli dosazeni Slánským na odpovědná místa náměstků ministra zahraničních věcí. V tom směru soud uvážil, že s jedné strany dostávali příkazy k páčání trestných činů od Bedřicha Gemindera a Rudolfa Slánského, s druhé strany od svého bezprostředního představeného Vladimíra Clementise. V rámci vedení protistátního centra neprojevovali plně vlastní iniciativu, oba byli spojovacími články celého řetězu spiklenosti. Při výměře trestu u obviněného Artura Londona vzal soud v úvahu také kratší dobu jeho trestné činnosti, než byla u druhých obviněných.

Pokud pak se týče trestu u obviněného Evžena Löbla, soud přihlédl především k tomu, že tento obviněný byl zatčen jako první z účastníků spiknutí, a to dne 24. XI. 1949. Tento obviněný po svém zatčení spontánně se doznal a přispěl značnou měrou k odhalení dalších účastníků spiknutí. Pouze skutečnost, že Karel Sváb a Rudolf Slánský vzhledem k svým funkcím, zneužitým v zájmu protistátního spikleneckého centra zabraňovali, jak již svrchu jest uvedeno, vyšetřování trestných činů účastníků spiknutí, způsobila, že k zneškodnění ostatních účastníků spiknutí došlo později.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem a úvahám dospěl soud k závěru, že zákonem stanovený trest na trestné činy, jimž byli obvinění Artur London, Vavro Hajdů a Evžen Löbl uznáni vinnými, byl by neúměrně přísný vzhledem k vině ostatních obviněných, použil soud u těchto obviněných ustanovení paragrafu 29, odstavce 2 trestního zákona, a na místo zákonem stanoveného trestu smrti vyměřil jim trest zcela přiměřený jejich vině.

*

Předseda senátu Státního soudu po vyhlášení rozsudku a podrobném poučení obviněných o možnosti opravných prostředků přerušil jednání, aby se obviněni mohli poradit se svými obhájci. Po přestávce všichni obviněni předstoupili před soud a jeden po druhém prohlásili, že trest přijímají a vzdávají se opravných prostředků. Státní prokurátor si vyhradil zákonnou lhůtu k vyjádření.

Po 12. hodině předseda prohlásil hlavní líčení za ukončené.

Zdroj: Rudé Právo, 28. listopadu 1952